

veranere, der udgjorde dets eget kongehus.

Medens de to første afhandlinger emnemæssigt er ret afgrænsede, er den sidste om danske i England i første halvdel af 19. århundrede af langt større rækkevidde. Den behandler videnskabelige, kirkelige og erhvervs-mæssige kontakter, men kun i meget grov oversigt. Der er stof til omfattende studier, og ikke mindst det sidste område er ganske uopdyrket. Det har været forfatterinden magtpåliggende at vise, at det afgørende brud, der indtraf i 1807, trods alt ikke fik nær de samme følger som 1864 for forholdet til Tyskland. Måske skal man heri også søge motiveringen for, at dette noget leksikalske afsnit er medtaget.

For de to kongers skyld bør den lille bog finde mange læsere. Skildringen af deres Englandsrejser er gode tidsbilleder.

Finn H. Lauridsen.

Jacob Kronika: Lys i Vinduet. Slesvigske Dagbogsblade fra Berlin 1933-39. (Det danske Forlag, 1957). 206 s.

Man skal holde hovedet koldt, mens man læser redaktør Kronikas berlin-ske dagbogsblade. Ellers mister man let overblikket, og man får ikke den fulde forståelse af, at bogen opererer i forskellige planer. Med hovedtitlen, der jo er lånt fra en af Jens Jessens berømte artikler, samt med tillægsordet »slesvigske« i undertitlen, vil Kronika antyde, at nok fortæller han om nazismens Berlin, men han tegner også træk af grænsekampens vilkår. Han giver en personligt farvet kommentar til adskillige grænselandsskæbner og til øjeblikkets debat om nye faser i grænsekampen. Bogen handler om kritiske faser i 30'erne og om, hvorledes det meget brugte løsen »Front og bro« dengang konfronteredes med forsøg på at knække de danske sydslesvigere, samtidig med at det kunne bruges

af nazister med Rosenberg-nordiske drømme.

Det interessanteste ved bogen er Kronikas beretning om sine oplevelser i dette ejendommelige spil, mens han var journalist og »akkrediteret talsmand for det danske mindretal« i Berlin. Han fortæller levende om sine kontakter i nazistiske kredse og om sine møder med partiets koryfæer. Der er atmosfære over øjeblikksbillederne, liv over personerne og dramatik i begivenhederne. Det gør bogen let læst og spændende, og læseren vil til gengæld herfor lettere tilgive, at Kronika ikke lader ham vide, hvad der er dagbog, og hvad der er erindring, hvad der er oplevet, og hvad der er kommentar. Nogen historisk kilde er bogen ikke, men den præsenterer begivenheder og mennesker for os, set med Kronikas øjne, snart som han så dem i 30'erne, og snart som han ser dem i 1956. Det er fængslende.

Mest stof er der i skildringen af forhandlingerne omkring forbudet mod det tyskskrevne, danske blad, »Der Schleswiger«. Kronika færdedes hjemmefant i de berlinske regerings- og partikontorer, og han giver i forbindelse med Schleswiger-affæren en række oplysninger om rivaliseringen mellem Auswärtiges Amt, Aussenpolitisches Amt, der var Rosenbergs partikontor for udenrigspolitik, og propagandaministeriet. Grænsetyske kredse stod bag propagandaministeriets aggressive kurs, mens de andre organer efterhånden fik tvunget en slags retræte igennem.

Kronika giver i denne sammenhæng en hvas karakteristik af Ernst Schröder, der sad i Flensborg og trak i trådene. Men i personregisteret kompletterer han billedet med oplysninger om Schröders påståede »besindelse« efter 1945. Dette personregister er i det hele taget en integrerende del af bogen og må nødvendigvis læses med. Det giver nemlig interessante og stedvis ganske fyldige oplysninger, som

ikke findes i teksten. Det kan – som hele bogen – virke lidet systematisk og en smule tilfældigt. Men er man ikke en af de pedanter, der fx. vanskeligt tåler at se Halvdan Kohts navn stavet Koth, har man absolut glæde af både registeret og bogen. Kronika fortæller godt, og han får sin bog til at fortælle en hel del om ham selv.

Hans P. Clausen.

Fritz Hammer Kjølens: Mit livs log-bog. En søofficers og diplomats erindringer før og efter 9. april 1940. (Berlingske Forlag, 1957). 303 s.

Det er klart, at admiral Kjølens i sin erindringsbog må give optakten til den 9. april en fremtrædende placering. Hans indberetninger fra Berlin fik jo ikke videre virkning i april 1940, men så meget desto større betydning fik de efter befrielsen, og Kjølens føler – med adskillig ret, må man tilføje – at disse indberetninger er blevet det bestemte i hans tilværelse. Alene hans position og hans virksomhed før 9. april 1940 ville jo have berettiget ham til i bogens undertitel at markere et skel i sit liv ved denne dato. Men skellet sættes vel nok så meget, fordi Kjølens skuffet har måttet konstatere, at ikke alle efter krigen har villet anerkende hans indsats, og at nogle af politikerne i den parlamentariske kommission i stedet søgte at svække indtrykket af den.

Kjølens bitterhed herover bliver ikke mindre af, at han mener at måtte fastslå, at fhv. forsvarsminister Rasmus Hansens utvivlsomme uvilje mod ham har sit udspring i afhøringen i kommissionen, hvor man ikke ønskede at kompromittere de ansvarlige fra 9. april. I hvert fald var Rs. Hansen skarp i formuleringen af sine spørgsmål til Kjølens, der understreger, at tonen var endnu skarpere, end kommissionsreferatet lader formode. Den gensidige uvilje førte til flere sammenstød mel-

lem de to, og den var formodentlig årsagen til, at Kjølens senere blev forbigået ved udnævnelser i marinen. Skildringen af den fhv. minister er langt fra venlig, og der antydes vidtgående konsekvenser af det dårlige samarbejde mellem Rs. Hansen og søofficerskorpset.

Naturligvis kan et så nyt afsnit af dansk historie ikke skrives på indeværende tidspunkt, og Kjølens indlæg må nødvendigvis være ensidigt. Der er dog næppe tvivl om, at hans bemærkninger er mere end en skuffet mands angreb. Antagelig giver bogen udtryk for stemningen i søofficerskredse, og den giver derfor træk af situationen, som de officielle kilder ikke kan indeholde.

I det hele taget ligger bogens værdi i, at den kæder disse begivenheder og Kjølens egen opfattelse af sine indberetninger sammen til en helhed, som tillige tegner et billede af forfatterens personlighed. Rent faktisk meddeles der intet, som ikke allerede er kendt fra den parlamentariske kommissionsberetninger eller fra Kjølens egen pjece om varslerne før 9. april. Men det kendte fremstilles i en sammenhæng, der – selvom den er centret om forfatterens person – giver atmosfære til beretningernes dokumentation og meddeler en vurdering af dansk politik i de år efter befrielsen, da forbindelsen bagud endnu havde politisk relevans.

Kjølens bog er imidlertid mere end opgør og belysning af en ministers administration. Den er også en underholdende beretning om 46 års tjeneste i den danske marine med morsomme glimt fra det gamle Nyboder og træk fra forfatterens tjeneste på udkommando, som adjudant hos kronprins Frederik, som marineattaché i Berlin og Washington og som chef for Grønlands kommando. Der tegnes derved et billede af en dansk søofficers tilværelse fra første verdenskrig til 1955, af marinens særpræg og af dens udvikling i denne periode.